

Asia: VN/37864/2025

Lausuntopyyntö: Arviomuistio työvoimapalveluiden kehittämistarpeista kuntouttavan työtoiminnan uudistamisen yhteydessä

Kehittämisehdotus 1: Uravalmennuksen räätälöinti

Näkemykset uravalmennuksen räätälöintiä koskevista ehdotuksista:

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää uravalmennuksen nykyistä vahvempaa räätälöintiä tarpeellisena ja perusteltuna, erityisesti niiden asiakkaiden osalta, joilla on pitkittynyt työttömyys ja monialaisia tuen tarpeita.

Hyvinvointialue korostaa, että uravalmennuksen tulee huomioida asiakkaan kokonaisvaltainen tilanne, mukaan lukien työ- ja toimintakyky, elämänhallinta sekä sosiaalinen tilanne. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä sosiaalihuollon ja tarvittaessa terveydenhuollon kanssa.

Riskinä ja kustannusvaikutuksena hyvinvointialueelle on, että mikäli uravalmennuksen sisältöä ja kohdentumista ei säädellä riittävän selkeästi eikä työllisyysalueilla ole resursseja aidosti räätälöityyn palveluun, asiakkaat ohjautuvat sosiaalipalveluihin ensisijaisten työvoimapalvelujen puuttuessa. Tämä ei ole asiakkaille tarkoituksen mukaista. Tämä lisää hyvinvointialueen kustannuksia sosiaalisen kuntoutuksen, toimeentulotuen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä muun korjaavan tuen osalta, vaikka kustannusten syntymekanismi liittyy työvoimapalvelujen puutteisiin.

Kehittämisehdotus 2: Työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistaminen

Näkemykset työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistamista koskevista ehdotuksista:

Keski-Suomen hyvinvointialue suhtautuu myönteisesti työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistamiseen ja tutkimusnäyttöön perustuvien mallien, kuten IPS-työhönvalmennuksen, laajempaan hyödyntämiseen. Yksilöllinen ja riittävän intensiivinen työhönvalmennus tukee asiakkaiden etenemistä kohti työelämää ja voi pitkällä aikavälillä vähentää raskaampien palvelujen tarvetta. Työhönvalmennuksen saatavuutta ja käyttöä tulee ensisijaisesti lisätä.

Merkittävä kustannusriski hyvinvointialueelle syntyy, mikäli työhönvalmennusta ei resursoida riittävästi työllisyysalueilla. Tällöin työhönvalmennus jää suppeaksi tai vaikuttavuudeltaan heikoksi, ja asiakkaiden työelämävalmiuksien tukeminen siirtyisi käytännössä hyvinvointialueen vastuulle sosiaalipalvelujen kautta. Tämä lisää henkilöstö- ja ostopalvelukustannuksia sekä pidentää asiakkuuksia sosiaalihuollossa.

Kehittämisehdotus 3: Työllistymissuunnitelman rakentaminen palvelukokonaisuudeksi

Näkemykset ehdotuksista työllistymissuunnitelmasta palvelukokonaisuutena:

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää erittäin tärkeänä, että työllistymissuunnitelma muodostaa aidosti asiakkaan kannalta tarkoituksen mukaisen kokonaisuuden, jolla asiakkaan tilannetta ja työllistymistä voidaan edistää. Sen tulisi huomioida asiakkaan kokonaistilanne kattavasti.

Hyvinvointialue korostaa, että tämä edellyttää riittäviä resursseja työvoimapalveluissa suunnitelmien laadintaan, seurantaan ja päivittämiseen sekä toimivia rakenteita viranomaisten välisen yhteistyön mahdollistamiselle, jotta vältetään päällekkäiseltä suunnittelulta (työllistymissuunnitelma vs. sosiaalihuollon asiakassuunnitelma)

Kehittämisehdotus 4: Sääntelyn tarkentaminen (kokeilu, valmennus)

Näkemykset sääntelyn tarkentamista koskevista ehdotuksista:

Hyvinvointialue pitää sääntelyn tarkastelua ja tarkentamista välttämättömänä, jotta ensisijaisten työllistymistä edistävien palveluiden rajaaminen asiakkaalta ei aiheuta palveluntarpeen kasvua sosiaalipalveluista. Nykyisellään esimerkiksi työkokeilun enimmäisajan rajaaminen on aiheuttanut asiakkaiden ohjautumista kuntouttavaan työtoimintaan muun palvelun puutteessa.

Työhönvalmennuksen osalta hyvinvointialue kannattaa toteutuksen ja kulukorvauksen suhteen tarkastelua siitä näkökulmasta, että osallistujalla voisi olla oikeus kulukorvaukseen.

Kehittämisehdotus 5: Alueellisten yhteistyösopimusten edistäminen

Näkemykset ehdotuksista alueellisten yhteistyösopimusten edistämisestä:

Hyvinvointialue pitää alueellisia yhteistyösopimuksia ja tilannekuvan muodostamista välttämättöminä uudistuksen ja yhdyspintatyön onnistumisen kannalta. Sopimuksissa tulee määrittellä selkeästi ja konkreettisesti vastuunjaot, yhteistyön reunaehdot, tiedonkulku ja seuranta.

Mitä muuta haluatte kertoa tässä yhteydessä?

Muut näkemykset, kommentit ja ehdotukset:

Hyvinvointialue korostaa, että uudistuksen kustannusvaikutuksia tulee tarkastella kokonaisuutena ja viranomaisten välisten vastuiden näkökulmasta. Mikäli työllisyysalueiden palvelut eivät ole riittävästi resursoituja tai sääntely jää epäselväksi, on olemassa riski kustannusten siirtymisestä hyvinvointialueille lisääntyneenä sosiaalipalvelujen kysyntänä. Työllisyysalueille kuuluvia palveluvastuita ja kustannuksia ei tule siirtää hyvinvointialueille. Nykytilanteessa arvioidaan kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden osalta suurimman osan tarvitsevan jatkossakin sosiaalipalvelua, jolloin resurssin ja rahoituksen tarve ei hyvinvointialueilla pienene.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa ja taloudellisia vaikutuksia seurataan systemaattisesti ja, että rahoitusta sekä sääntelyä tarkennetaan tarvittaessa. Lisäksi hyvinvointialue esittää yhteisten koulutusten ja toimintamallien kehittämistä, mikä pitkällä aikavälillä tukevat kustannustehokasta ja vaikuttavaa palvelujärjestelmää.

Lakimuutoksen valmistelussa tulee huomioida riittävä aika muutoksen toteuttamiseen työllisyysalueiden, hyvinvointialueiden ja palveluita tuottavien järjestöjen näkökulmasta.

Hyvinvointialue toteaa, että Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan hallituksen esitystä sosiaalihuoltolain muuttamiseksi vastaten sosiaalihuollon palvelu-uudistuksesta, ja sen osana myös työ- ja toimintakykyä edistävästä sosiaalipalveluista. Ministeriön asettama työryhmä ja alatyöryhmä ovat jättäneet loppuraporttinsa 11.2.2026. Kuntouttavan työtoiminnan uudistamiseksi on sosiaali- ja terveysministeriön loppuraportissa esitetty, että sosiaalihuollon työllistymistä tukevia palveluita yksinkertaistettaisiin ja koottaisiin yhteen siten, että kuntouttavaa työtoimintaa koskeva erillislaki kumottaisiin, eikä uusi palvelu olisi enää työttömyysturvalain mukainen työllistämistä edistävä palvelu. Työryhmä on tunnistanut erityisesti heikommassa asemassa olevien työttömien työnhakijoiden tuen tarpeisiin vastaamisen jatkossa haasteellisena, erityisesti, jos viranomaisten välinen yhteistyö ei ole toimivaa ja yhteensovitettua. Näin ollen kehittämissuhteita tulee tarkastella erityisesti suhteessa käynnissä oleviin uudistuksiin ja niistä syntyvään kokonaisuuteen sekä heikommassa työmarkkina-asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien asiakkaiden näkökulmasta.

Paahto Marena
Keski-Suomen hyvinvointialue - sosiaalihuollon johtaja, valmistelija Minna
Sellman, palveluvastaava